Pohybové aktivity ve vědě a praxi

Konferenční sborník
U příležitosti 60. výročí založení
Fakulty tělesné výchovy a sportu
Univerzity Karlovy v Praze
[Praha, 19.–21. června 2013]

KAROLINUM

Libor Flemr, Jiří Němec,
Ondřej Novotný
[eds.]

Pohybové aktivity ve vědě a praxi
Konferenční sborník

U příležitosti 60. výročí založení Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze (Praha, 19.–21. června 2013)

Libor Flemr, Jiří Němec, Kateřina Kudláčková (editoři)

Konference se konala pod záštitou Univerzity Karlovy v Praze, Českého olympijského výboru a České kinantropologické společnosti.

Sazba studio Lacerta (www.sazba.cz)
Vytiskla tiskárna Nakladatelství Karolinum
První vydání

© Univerzita Karlova v Praze, 2014

ISBN 978-80-246-2621-5
ISBN 978-80-246-2654-3 (online : pdf)

Ukázka elektronické knihy

Univerzita Karlova v Praze
Nakladatelství Karolinum 2014

http://www.cupress.cuni.cz

Vědecký výbor konference
Václav Hampl (předseda), Univerzita Karlova v Praze (Česká republika)
Václav Bunc, Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze (Česká republika)
Miroslav Holienka, Fakulta tělesnem výchovy a športu, Univerzita Komenského v Bratislave (Slovensko)
Jiří Kejval, Český olympijský výbor (Česká republika)
Pavel Kolář, 2. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze (Česká republika)
Roland Naul, Universität Duisburg-Essen (Německo)
Jiří Nykodým, Fakulta sportovních studií, Masarykova univerzita (Česká republika)
Jim Parry, University of Leeds (Velká Británie)
Jan Pirk, Institut klinické a experimentální medicíny (Česká republika)
Pavel Slepička, Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze (Česká republika)
Vladimír Süss, Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze (Česká republika)
Zbyněk Svozil, Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci (Česká republika)
Walter Tokarski, Deutsche Sporthochschule Köln (Německo)

Zvaní řečníci
Ian Gordon Culpan, University of Canterbury (Nový Zéland)
Darlene Kluka, Barry University, Miami (USA)
Pavel Kolář, 2. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze (Česká republika)
Jim Parry, University of Leeds (Velká Británie)

Organizační výbor
Libor Flemr (předseda)
Bronislav Kračmar
Ondřej Novotný
Irena Martínková
Jim Parry
William Crossan
Jiří Němec

Recenzenti
Miroslav Janura, Ladislav Pyšný, Antonín Rychtecký, Aleš Sekot, Ladislav Bláha, Petr Jansa, Karel Jelen, Bronislav Kračmar, Viléma Novotná, Tomáš Perič, Miroslava Přidalová, Rudolf Psotta, Jiří Suchý, Pavel Strnad, Monika Šorfová, Jan Carboch, William Crossan, Libor Flemr, Pavel Hráský, Aleš Kaplan, Jakub Kokštejn, Karel Kovář, Renata Malátová, Tomáš Malý, Jiří Mudrák, Martin Musálek, Martin Nosek, Martin Pěkný, Miroslav Petr, Petr Šifta

Editoři
Libor Flemr
Jiří Němec
Ondřej Novotný

Obsah

1. Sport a tělesná výchova ve společenských vědách 11
Antonín Rychtecký: Národní kvalifikační rámec v doktorandském studiu kinantropologie. 13
Lenka Kovářová, Kateřina Nováková, David Pánek: Struktura osobnosti u vytrvalostních sportovců na příkladu triatlonu 25
Jaroslav Dvorský: Psychická odolnost v kontextu nespecifického pohybu. 35
Radka Peřinová: Motorická docilita kvalitativním pohledem 41
Beáta Soušková:Vplyv obsahu tematického celku aerobik na somatické a funkčné parametre stredoškoláčok 49
Milena Pullmannová Švedová: Zmena pohybového obsahu zostáv v modernej gymnastike a jej vplyv na feminímum v tomto ženskom športe. 59
Ludmila Zapletalová: Pohybová výkonnosť 11- až 15-ročných chlapcov a dievčat s odlišnou pohybovou aktivitou. 69
Jakub Holický: Evaluace psychomotorického vývoje hráčů ve fotbalu kategorie U12 pomocí dvou forem Bruininks-Oseretsky test of motor proficiency second edition (BOT-2) 81
Rastislav Feč, Karol Feč, Alena Buková: Rozdiely v stabilite disjunktívneho reakčného času žiakov 1. a 2. ročníka základnej školy. 91
Markéta Dobešová: Možnosti a omezení komparativní analýzy vývoje sportu v Československu a Německé demokratické republice po 2. světové válce do pádu komunismu. 99
Tomáš Tlustý: Cesta YMCA do střední Evropy po první světové válce 109
Martin Dlouhý, Ladislav Kašpar, Irena Svobodová, Martin Sebera: Vývoj sportovní výkonnosti uchazečů o studijní obory TV a TVS v atletické disciplíně běh 1500 m muži a 800 m ženy při přijímacích zkouškách na PedF UK v letech 1991–2012 119
Radka Streštíková, Zora Svobodová: Srovnání motivace vysokoškolských studentek a žen ve věku 30–45 let k pohybovým aktivitám 129
Branislav Antala: Obľúbenosť, významnosť a náročnosť telesnej a športovej výchovy z pohľadu žiakov základných a stredných škôl Slovenska a Českej republiky. 137
David Cihlář, Jiří Ticháček: Vybrané aspekty zdravého životního stylu žáků druhého stupně základních škol v Ústeckém kraji 145
Róbert Janikovský, Milan Tabak, Ľudmila Malachová, Zuzana Kazániová: Systém elektronickej evidencie výučby predmetu TV – kondičné posilňovanie v podmienkach ŽU v Žiline a jeho možné výstupy pre praktické využitie 155
Vilém Omcirk: Využití marketing managementu v práci středoškolského pedagoga 163

2. Sportovní fyziologie, výživa a genomika 173
Michal Štefl, Veronika Houdová, Miloslav Petr, Eva Kohlíková, Iva Holmerová: Diagnostika sarkopenie v klinické praxi – případová studie 175
Lucia Malá, Tomáš Malý, František Zahálka, Jaroslav Teplan: Telesné zloženie ako prediktor kvality života bežnej adolescentnej populácie 183
Olga Chválová: Fenomén vzpřímenosti v evoluční perspektivě 191
Barbora Strejcová, Jan Vopat: Vliv alkoholu na svalovou izokinetickou sílu v kolenním kloubu při extenzi a flexi 203
Ivan Uher, Klaudia Zusková, Alena Buková, Rastislav Feč: Spánok, nadváha a pohybová aktivita vysokoškolských študentov 211

3. Kineziologie, biomechanika 221
Olga Chválová: Gravitační a antigravitační motorika 223
Renata Malátová: Možnosti ověření účinnosti intervenčních programů zaměřených na ovlivnění stavu hlubokého stabilizačního systému páteře měřením síly břišních svalů svalovým dynamometrem 235
Jitka Vaněčková: Zapojení svalů horní poloviny těla při plaveckém cyklu a při imitačních pohybových aktech – projekt 245
Jaroslav Motyčka, Jan Šťastný, Hana Lepková, Miloslav Pašek, Michaela Bátorová: Komparace výsledků měření a vyhodnocování rychlosti plavání seniorské a juniorské reprezentace ČR v letech 2011 a 2012 255
Martina Jílková, Petr Šifta, Ondřej Václavek, Martin Tůma: Analýza vrchního hodu jednoruč u hráčů házené 265
Martina Chrástková, Radka Bačáková, Daniel Špulák, Roman Čmejla, Bronislav Kračmar: Kineziologická komparace běhu na lyžích klasickou technikou a volné bipedální chůze . . . 271
Daniel Bodlák: Náhrada meziobratlového disku – historie, současnost a budoucnost 285
Lucie Vorlíčková, Pavel Korvas: Měření hodnot vibračního čití u kořenového dráždění způsobeného výhřezem ploténky l4/l5 a l5/s1 295
Jitka Hanzlová, Jan Pekáč, Jana Juříková: Funkce a náprava hlezenního kloubu 305
Lenka Horňáková, Daniel Hadraba, Petr Kubový, Lucie Súkopová, Karel Jelen: Časovo-závislé zmeny v laterálnom menisku vyhodnotené prostredníctvom MRI pri axiálnom zaťažení in vivo: pilotná štúdia 317
Zuzana Pavelková, Petr Šifta: Vliv kinesiotapingu na svalové napětí musculus soleus u sportovců s přetíženoum achillovou šlachou 327

4. Sportovní trénink 337
Josef Dovalil: Trenérská škola fakulty tělesné výchovy a sportu 339
Radim Jebavý, Jiří Baláš, Tomáš Perič: Porovnání efektivity stimulace vytrvalostní síly na nestabilních a stabilních oporných plochách 353
Rostislav Kohoutek, Jaroslav Teplan, František Zahálka: Analýza úspěšných herních situací v nejvyšší evropské fotbalové soutěži 361
Eva Vaidová, František Zahálka: Vybraná specifika fotbalu žen 369
Aleš Kaplan: Kondiční příprava basketbalistek ČR na OH 2012 (deskriptivní studie) 377
Pavel Korvas, Jaroslav Šamšula: Studie dynamiky odrazu u tří volejbalových výskoků 387
Bibiana Vadašová, Jozef Moroščák: Telesný rozvoj a anaeróbna trénovanosť volejbalistov v prípravnom období 399
Ján Hianik, Ludmila Zapletalová: Špeciálne pohybové schopnosti mladých hádzanárov vo vzťahu k ich hráčskej funkcii 407
Pavel Červinka: Možnosti řízení tréninkového procesu u vytrvalců 417
Adéla Boudíková, Josef Dovalil, Jiří Suchý: Vliv vyšší nadmořské výšky na rychlost střelby a úroveň trénovanosti biatlonistů 427

Ukázka elektronické knihy

Jakub Opočenský, Jiří Suchý: Komparace sportovní přípravy a vývoje výkonnosti běžců na lyžích v České republice a Norsku 435
Jan Pernica, Jiří Suchý: Využití profilu stavů nálady (POMS) ke sledování únavy během pobytu a tréninku ve vyšší nadmořské výšce 443
Jan Pecha: Názory expertů na dlouhodobou koncepci sportovního tréninku v tenise. 449
Kateřina Kudláčková, David W. Eccles, Kristien Dieffenbach: Užití relaxačních aktivit u sportovců různé úrovně 459

5. Sportovní příprava dětí 463
Tomáš Perič, Jan Pechna: Sportovní příprava dětí – co ovlivňuje kvalitu tréninkového procesu. 465
Pavel Slepička, Jiří Mudrák: Sport dětí a mládeže jako rizikový socializační faktor 475
Tomáš Hadžega, Václav Bunc: Aktuálna telesná zdatnosť detí a ich pohybový režim. 483
Martin Žamba, Miroslav Holienka: Vplyv tréningového programu na úroveň priestorovo-orientačnej schopnosti mladších žiakov vo futbale 489
Petr Bahenský: Vývoj úrovně pohybových předpokladů adolescentů u talentových zkoušek na sportovní gymnázium – obor atletika 499

6. Aplikované pohybové aktivity. 511
Veronika Houdová, Michal Štefl, Jan Heller: Změny tělesného složení u seniorů žijících ve vlastním prostředí 513
Pavel Tilinger: Specifika sportovního tréninku intelektově postižených sportovců 519

1

SPORT A TĚLESNÁ VÝCHOVA VE SPOLEČENSKÝCH VĚDÁCH

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU

NÁRODNÍ KVALIFIKAČNÍ RÁMEC V DOKTORANDSKÉM STUDIU KINANTROPOLOGIE

ANTONÍN RYCHTECKÝ

ÚVOD

Šedesát let existence Fakulty tělesné výchovy a sportu je příležitostí k přehodnocení její existence, posouzení aktuálního stavu i perspektiv budoucího vývoje. Doktorandská studia (DS), stejně jako v jiných vědních oborech, jsou i v Kinantropologii vlajkovou lodí ve vědecké a pedagogické činnosti fakulty. Je s nimi spjata akreditace pregraduálních a doktorských studijních programů, habilitace docentů i jmenovací řízení profesorů. Logicky pak i vývoj vědecko-výzkumného zaměření fakulty. O významu a zájmu o DS v kinantropologii svědčí jak počty obhájených dizertací i počty odborných zkoušek za období 2000–2012 (tabulka 1). Celkově od roku 1965 absolvovalo CSc. a Ph.D. 469 aspirantů a doktorandů.

Tabulka 1. Počty obhájených i neobhájených dizertací v letech 2000–2012 na FTVS UK.

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Σ
počet obhajob Ph.D.	10	13	10	2	15	18	14	15	22	21	9	16	184
neobhájených	1			2		3	1	1					8
počet DS zkoušek	21	20	13	26	22	21	17	28	22	18	19	31	283

Kinantropologie je multi-disciplinárním vědním oborem. Zabývá se komplexním vlivem účelových i spontánních pohybů na kvalitu života, zdravotní status a socializací všech věkových skupin populace; jak zdravých osob, sportujících i jedinců se specifickými potřebami v definovaných podmínkách prostředí tělesné výchovy a sportu, fyzioterapie zdravotní tělesné výchovy, pohybové rekreace atd.

Důraz na komplexní posouzení vlivu pohybu na člověka vyplývá ze skutečností, že mono-kauzální interpretace vztahů mezi pohybovými aktivitami a jejich biomedicínskými, či psychosociálními benefity, nemůže plně vystihnout specifičnost i složitost těchto vztahů, včetně implikace výsledných výstupů do praxe.

Šedesátiletý vývoj vědeckého zaměření FTVS je směřováním od „Teorie tělesné výchovy“ ke „Kinantropologii“. Jak dle obsahové orientace, převaze užitých metod, aplikačních výstupů i principů v řízení vědní politiky (granty). Její široký záběr od změn na buněčné úrovni k sociologickým studiím naznačuje její postupné členění na společenskovědní a biomedicínskou kinantropologii. Cílem předložené studie je implikace Národních deskriptorů v DS jako inovační instrument v jejím vymezení a dalším vývoji.

Milníky ve vývoji vědního oboru Kinantropologie

Vědecká výchova (aspirantura) v Československu byla podle sovětského vzoru zřízena vládním nařízením č. 60/1953 Sb v roce 1953. V témže roce byl rovněž založen Institut tělesné výchovy a sportu (ITVS), jako první samostatná, pedagogická a vědecká instituce v tělesné výchově a sportu v Československu. Tříletá vědecká příprava aspirantů ve vědním oboru *„Teorie tělesné výchovy“* byla v souvislosti s výše zmíněnými událostmi zahájena ve stejném akademickém roce 1953–1954. Prvním interním aspirantem byl Zdeněk Teplý, později docent a profesor, výrazná osobnost nejen na FTVS, ale i v československém tělovýchovném hnutí. Rozvoji vědecké výchovy aspirantů přispěla i skutečnost, že společně s ITVS, byly ve stejném roce založeny Výzkumný ústav tělovýchovný a Muzeum tělesné výchovy. Lokalizovány byly, stejně jako ITVS v Tyršově domě a přilehlých objektech.

V roce 1959 byl ITVS po předchozím sloučení s Katedrou tělesné výchovy Vysoké školy pedagogické inkorporován do Univerzity Karlovy a od roku 1965 byl přejmenován na Fakultu tělesné výchovy a sportu (FTVS). FTVS, kromě FTVŠ v Bratislavě, založené v roce 1958, byla prakticky až do roku 1991 jediným školícím a obhajovacím pracovištěm ve vědecké výchově aspirantů v oboru Teorie tělesné výchovy, později v Teorii vyučování tělesné výchově v České republice. Počet aspirantů nebyl zpočátku příliš velký. Avšak v období před rokem 1960, kdy bylo u odborného asistenta podmínkou setrvání na vysoké škole dosažení vědecké hodnosti kandidáta věd, počet aspirantů, zejména v kombinované formě studia silně vzrostl.

Do široce a komplexně pojatého charakteru dizertačních prací ve vědním oboru Teorie tělesné výchovy integrovalo více příbuzných vědních disciplín. Vedle pedagogiky a psychologie se využívala a rozvíjela i vlastní oborová metodologie a aplikovány byly i zkušenosti z dalších vědních disciplín; jak z oblastí přírodních, lékařských věd i dalších společensko-vědních oborů.

V roce 1965, stejně jako v jiných vědních oborech, provedla ČSAV komplexní analýzu jmenovacího oboru *„Teorie tělesné výchovy“*. Zjištěná situace odkryla velmi široký záběr a orientaci řešených dizertací, což uspíšilo rozhodnutí o vyřazení obhajovacího oboru Teorie tělesné výchovy z vědních oborů. Kontinuita vědecké výchovy aspirantů na FTVS však tímto rozhodnutím nebyla přerušena. Původní vědní obor Teorie tělesné výchovy byl začleněn do soustavy pedagogických věd a absolventům vědecké výchovy v oblasti tělesné výchovy byla přiznávána hodnost *Kandidáta pedagogických věd* (*candidatus scientiarum)* se specifikací: *„Teorie vyučování tělesné výchově“*.

Ukázka elektronické knihy

Omezení problematiky tělesné výchovy na „Teorii vyučování předmětům obecné vzdělávací a odborné povahy“ však bylo jen částečným řešením daného problému. Později, po hlubší, nové analýze kandidátských dizertací a jejich obsahového a metodologického přesahu do jiných, příbuzných, biologických i společenskovědních oborů, byl dosavadní titul udílené hodnosti kandidáta pedagogických věd rozšířen o další jmenovací obor *„Teorie vyučování tělesné výchově – antropomotorika“*. Důvodem byly změny ve struktuře kurikula pregraduálního studia v roce 1970, ve kterém se z širokého základu předmětu „Teorie tělesné výchovy a sportu“ vyčlenily *Antropomotorika* (prof. Čelikovský) a *Teorie sportovního tréninku* (doc. Choutka) jako nové vyučovací předměty a zároveň i vědní obory.

Po roce 1989 byl po všeobecné odborné diskusi uvnitř i vně tělesné výchovy přijat nový název vědního oboru *„Kinantropologie“*. Záběr řešených dizertací se s tímto novým vymezením podstatně nezměnil. Snaha po získání samostatného a všeobecně uznávaného vědního oboru v centrálních evidencích výzkumných projektů zůstává dále otevřená.

Harmonizace doktorských studijních programů v Evropě: QF-EHEA, Evropský rámec kvalifikací (EQF)

Zastřešujícím rámcem a nástrojem harmonizace kvalifikací v Evropském prostoru ve vysokoškolském vzdělávání byl vytvořen v roce 2005 *„Qualification framework for the European Higher Education Area“* QF-EHEA) (Kvalifikační rámec pro Evropské vysoké školství). Rámec má 3 cykly studia; pro každý cyklus jsou definovány *obecné deskriptory* (tzv. Dublinské deskriptory) založené na výsledcích učení (learning outcomes) a osvojených kompetencích. (http://bologna.msmt.cz/zakladni-pilire-ehea/ramec-kvalifikaci-qf-ehea).

Nezávisle na vývoji v Boloňském procesu začal vznikat *Evropský rámec kvalifikací pro celoživotní učení* (EQF), který má osm úrovní a zahrnuje všechny stupně vzdělávání, od základního až po doktorské. I když oba rámce vznikaly v podstatě nezávisle, byl posléze EQF upraven tak, aby charakteristiky jeho tří nejvyšších úrovní (bakalářský, magisterský, doktorandský) odpovídaly popisu tří cyklů v QF-EHEA. Ty mohou být funkční jen v případě, že příslušný rámec kvalifikací bude vytvořen i na národních úrovních (NQR) a jednoznačně v nich budou definovány vazby jeho úrovní na úrovně v Evropském rámci kvalifikací. Druhovým vymezením výstupů učení, i v DS, jsou pak indikátory (znalostí, dovedností a způsobilostí), které musí student prokázat, aby mu byla udělena kvalifikace dle určité úrovně studia (http://bologna.msmt.cz).

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání (NQR)

Byl vytvořen v projektu Q-RAM a popisuje obecně očekávané znalosti, dovednosti a kompetence u absolventů vysokých škol v 39 vzdělávacích oblastech. Tyto výstupy--deskriptory jsou formulovány obecně pro jednotlivé úrovně terciárního vzdělávání: